

Развиване на зелени умения за по-добра пригодност

за заетост

2021-1-HU01-KA220-VET-000024924

**Co-funded by
the European Union**

Модул 1. Парникови газове, адаптивност

Адаптивността е едно от ключовите качества в днешния свят, на което всички трябва да се научим и върху което да работим. Сегашните времена носят нови предизвикателства и пречки, на които никога не сме били свидетели, и от нас зависи как ще се справим с тях. Изправени сме пред климатична криза, икономическа криза, войната в Украйна, нарастваща инфлация, жилищна криза и други стресови фактори от всички страни, с които трябва да се научим да работим и да се адаптираме към постоянно променящото се общество. Ето защо е важно да обърнем дължимото внимание на адаптивността и да я включим в нашето преподаване.

1. Значението на адаптивността в съвременния свят

Адаптивността е едно от ключовите качества в днешния свят, на което всички трябва да се научим и върху което да работим. Сегашните времена носят нови предизвикателства и пречки, на които никога не сме били свидетели, и от нас зависи как ще се справим с тях. Изправени сме пред климатична криза, икономическа криза, войната в Украйна, нарастваща инфлация, жилищна криза и други стресови фактори от всички страни, с които трябва да се научим да работим и да се адаптираме към постоянно променящото се общество. Ето защо е важно да обърнем дължимото внимание на адаптивността и да я включим в нашето преподаване.

Всеки човек трябва да научи набор от умения, които са от полза за околната среда и общностите, в които живеем. Уменията за адаптация са трамплин за достъп до местни или отдалечени общности и възползването от потенциала им. Това означава, че за да отиде на кино в градска среда, детето ще трябва да се научи как да се ориентира в града или да вземе автобуса, да прочете програмата на кината и да плати за прожекцията. Адаптивните умения позволяват по-безопасно проучване, защото дават на обучаемия по-голяма осведоменост за неговата среда и промените в контекста, които изискват нови адаптивни отговори, за да се преодолеят изискванията и опасностите на този нов контекст. Адаптивните умения могат да

създадат повече възможности за участие в значими социални взаимодействия и да бъдеш приет. Адаптивните умения са социално приемливи и желателни на всяка възраст и независимо от пола (с изключение на биологичните различия, специфични за пола, като умения за менструални грижи и др.).

Точно, когато си мислите, че животът няма как да е по-предвидим, може да настъпи ситуация, която преобръща старите Ви представи. Критично житейско умение, което всеки трябва да развие в известна степен, е адаптивността. Независимо дали става въпрос за личния или професионалния Ви живот, промените ще се появят и можете да изберете дали да ги приемете или да им се противопоставите. Уменията да се адаптирате към определени ситуации могат да Ви помогнат да продължите напред и да вземете правилните решения. Адаптивността е начин на мислене, а това са причините, поради които е важно да го развиете.

2. Адаптивно и маладаптивно поведение – психологически контексти и определения

Адаптивното поведение е вид поведение, което служи за адаптиране към друг тип поведение или ситуация. Често се характеризира с вид поведение, което позволява на индивида да промени неконструктивно или размирно поведение в нещо по-конструктивно. Това поведение най-често е социално или лично поведение. Например, постоянно повтарящата се дейност може да бъде преориентирана към нещо гравивно. С други думи, поведението може да бъде адаптирано към нещо друго.

Маладаптивното поведение е вид поведение, което често се използва за намаляване на тревожността, но резултатът е нефункционален и непродуктивен. Например, избягването на ситуации поради нереалистични страхове може първоначално да намали тревожността Ви, но в дългосрочен план е непродуктивно за облекчаване на реалния проблем. Адаптивността често се използва като показател за аномалия или умствена дисфункция, защото при нейната оценка обикновено липсва субективност. Въпреки това, много поведения, считани за морални, може да изглеждат маладаптивни, като несъгласие или въздържание.

Адаптивното поведение включва подходящо за възрастта поведение, което е необходимо, за да може хората да живеят самостоятелно, да функционират безопасно и адекватно в ежедневието и да управляват ежедневните си дейности. Тя включва доказани умения за грижа за себе си, адекватни социални умения и владение за самостоятелен контрол на проблемното поведение. Този термин обикновено се използва в областта на рехабилитацията и специалното образование за хора с увреждания или смущения.

3. Кариерна адаптивност

Кариерната адаптивност означава психосоциалните ресурси за справяне с променящата се работа и условия на труд. Тя включва способността да се адаптираш към променящите се задачи, непрекъснато да се самообучаваш и да контролираш посоката на кариерата си. Кариерната адаптивност е необходима и за да се отговори на променящите се изисквания на работодателите, които все повече търсят адаптивна работна сила. Важна концептуализация на кариерната адаптивност я характеризира като психосоциални силни страни или способности за решаване на непознати, сложни и зле дефинирани проблеми, които възникват от професионалните задачи, в професионалния преход и при трудови травми. В своята съвкупност, идентичността и адаптивността казват на човек кога и как да се промени в бързо развиващия се свят на работа.

Последните тенденции на пазара на труда – като глобализацията, бързия технологичен напредък и нарастващото използване на аутсорсинг, работата на непълно работно време и при временно трудово правоотношение – значително промениха контекста на работата, а оттук и начина, по който хората управляват професионалното си развитие. Освен това тези промени имат и съществено въздействие върху кариерното развитие на учащите. Преходът от висше образование към работа винаги е бил напрегнат за младежите, като студентите страдат от стрес, предизвикан от различни фактори – изпити, учебни задачи, напускане на дома и финансови затруднения. При все това, днешният пазар на труда също изисква от студентите да започнат да планират и управляват дългосрочното си професионално развитие още по време на обучението си. Например, освен добрите оценки през цялата учебна програма, студентите трябва да развият умения за готовност за работа и пригодност за заетост, да проучат възможните кариерни пътеки, да си поставят по-конкретни професионални цели и планове и да действат за изпълнението на тези цели. Изводът от всички тези фактори е, че младежите трябва да започнат

активно да управляват своето професионално израстване още по време на обучението си, ако искат да направят успешен преход към пазара на труда. За да постигнат това, те се нуждаят от определени ресурси и компетенции, които да им помогнат да управляват успешно своята (учебна) кариера и да стимулират тяхното благосъстояние и производителност.

4. Адаптивният начин на мислене

Точно, когато си мислите, че животът няма как да е по-предвидим, може да настъпи ситуация, която преобръща старите Ви представи. Критично житейско умение, което всеки трябва да развие в известна степен, е адаптивността. Независимо дали става въпрос за личния или професионалния Ви живот, промените ще се появят и можете да изберете дали да ги приемете или да им се противопоставите. Уменията да се адаптирате към определени ситуации могат да Ви помогнат да продължите напред и да вземете правилните решения. Адаптивността е начин на мислене, а това са причините, поради които е важно да го развиете.

4.1. Приемете промените в живота си

Животът неизбежно ни поднася промени. Над някои от промените ще имате контрол, но много от тях ще се случат неочаквано. Загубата на работа или физическото увреждане са някои от отрицателните промени, към които хората трябва да се адаптират незабавно. Но в живота Ви може да настъпят и положителни промени, като раждането на дете. Ако все се въртим в кръг и вършим всичко, както сме го правили винаги, това ще ограничи способността ни да се адаптираме и да бъдем щастливи от новите промени. Вместо да им се съпротивлявате, опитайте се бавно да ги приемете, докато стигнете до точката, в която осъзнаете, че промените не са толкова лоши, колкото първоначално сте смятали.

4.2. Елиминирайте опасните ситуации

Когато наблягате върху адаптирането към ситуации и средата около Вас, ще можете да набележите сценарии, в които трябва да действате правилно и да мислите ясно. Например, шофирате по магистралата и колата Ви се развали. Ако мислите ясно, ще отбиете встрани от пътя и безопасно ще се обадите за помощ. Но ако нямате уменията да се адаптирате към тази ситуация, може да се окажете на опасно място, с все още движещи се превозни средства около

Вас. Способността да осъзнаете това и да реагирате по подходящ начин може да спаси живота Ви и живота на другите.

4.3. Адаптивността Ви позволява да контролирате емоциите си

Лесно е да се разстроите, когато нещата не вървят, както Ви се иска, или по начина, по който сте очаквали. Но когато прилагате нагласата за адаптивност на практика, умът Ви веднага преминава в режим на намиране на решения, за да се адаптира към ситуацията. Човешко е да сме скептични към промяната, без да мислим рационално за това, което се е случило. Най-често, когато сте в състояние да контролирате емоциите си и да мислите положително, когато нещата не вървят, ще Ви хрумне разумно решение и ще можете да продължите напред много по-лесно.

Способността да се адаптирате към ситуацията около Вас е важна по много причини. Едно от най-трудните неща, към които трябва да се адаптирате, е внезапното физическо увреждане. Въпреки че в началото може да се почувствате съсипани, когато имате правилната нагласа, можете да бъдете по-силни и да упорствате и да намерите решения, които да Ви помогнат.

5. Умения за адаптивност

Адаптивността може да включва различни умения, които Ви помагат да се адаптирате към промените. Някои примери за тези важни меки умения включват:

- ▲ Комуникационни умения
- ▲ Междуличностни умения
- ▲ Умения за решаване на проблеми
- ▲ Творческо и стратегическо мислене
- ▲ Умения за работа в екип
- ▲ Организационни умения

Комуникационни умения

Да можеш да поискаш разяснение във времена на промяна или да потърсиш допълнителна информация или ресурси за нов и непознат проект може да покаже на ръководителите на екипа Ви колко мотивирани сте да се учите и да поискате помощ, когато имате нужда от нея.

Активното слушане и другите форми на комуникация, като невербалната комуникация, са също толкова важни аспекти на адаптивността. Активното слушане показва, че слушате внимателно,

и че сте готови да поемете по нов път, а развиването на невербалните Ви комуникационни умения може да Ви помогне да се ориентирате в промените в отношенията в екипа или в динамиката на работното място.

Междоличностни умения

Подобно на ефективната комуникация, отличните междоличностни умения също могат да играят ключова роля в цялостната Ви адаптивност. Способността да взаимодействате с другите по нормален и положителен начин може да Ви помогне да избегнете погрешна комуникация и конфликти по време на промени в начина на работа.

Умения за решаване на проблеми

Може да използвате уменията си за решаване на проблеми, за да намирате творчески решения на предизвикателни теми на работното място. Освен това, способността Ви да наблюдавате и анализирате как можете да подходите към решаването на нов проблем може да покаже на мениджърите Ви готовността Ви да правите корекции или подобрения в подхода Ви към решаването на проблеми.

Творческо и стратегическо мислене

Адаптивността също може да изисква творческо мислене и способност да се мисли стратегически. Например, разработването на нови идеи за лансирането на продукти на пазара, намирането на начини за адаптиране към променящия се пазар и прилагането на методи за подобряване и разработване на нови стратегии могат да демонстрират адаптивността Ви.

Умения за работа в екип

Уменията за работа в екип могат да бъдат от съществено значение за адаптирането към различни личности и различна работна динамика. Колегите Ви могат да имат комбинация от различни умения, образование и опит. Възможността да работите в разнороден екип и да преодолявате евентуални конфликти, разминаващи се идеи и различна динамика, може да повлияе положително на адаптивността Ви в екип.

Организационни умения

Организационните умения могат да включват различни аспекти, с които това умение да се превърне в необходимост, за развиване на уменията Ви за адаптивност. Когато поддържате организирана работна среда, включително документи, файлове и други аспекти на работата си, можете да бъдете по-добре подготвени при настъпване на промени на работното място.

Други умения за адаптивност

Ето още някои важни умения за адаптивност, които могат да Ви помогнат да станете гъвкави и готови за промени в професионалния си живот:

- ▲ Сътрудничество
- ▲ Любопитство
- ▲ Решителност
- ▲ Емпатия
- ▲ Иновативно мислене
- ▲ Наблюдателност
- ▲ Отворено съзнание
- ▲ Жилавост

5.1. Важни умения за адаптивност на работното място

Способността да се адаптираме към променящата се среда и работните процеси ни прави конкурентен кандидат за работа и добър професионалист като цяло. Да имаме умения за адаптивност означава, че сме отворени и готови да учим нови неща и да поемаме нови предизвикателства. Освен това, развитието на адаптивността Ви може да означава и развиване на други меки умения, като комуникация и междуличностни умения.

Какво означава адаптивност?

Адаптивността означава способността да бъдем гъвкави и да се приспособяваме към променящите се фактори, условия или среда. Да сме адаптивни е високо ценено умение на почти всяко работно място.

Какви са уменията за адаптивност?

Адаптивността представлява качествата, които Ви позволяват да се адаптирате към промените в средата Ви. Адаптивността на работното място означава, че можете да реагирате бързо на променящите се идеи, отговорности, очаквания, тенденции, стратегии и други процеси. Да сме адаптивни означава да притежаваме меки умения, като междуличностни, комуникационни умения, творческо мислене и умения за решаване на проблеми.

Адаптивността може да бъде важна при работа по проекти, разработване на стратегии и прилагане на различни подходи за постигане на целите. Чрез показване на умения за адаптивност разкривате колко мотивирани сте да опитате нови неща и да научите нови умения.

5.2. Как да подобрим уменията си за адаптивност

Да сме адаптивни и склонни на промяна не винаги е лесно, но ето някои стъпки, които да Ви помогнат да развиете и подобрите уменията си за адаптивност:

1. Бъдете наясно с промените в средата Ви

Един от ключовите методи, които могат да Ви помогнат да развиете уменията си за адаптивност, е да сте наясно с промените в работната среда. Например, може да следите новия бюджет, изготвен от финансовия екип, и да сте в крак с текущите надбавки, ако отговорностите на Вашия екип включват използването на средства на компанията. Също така може да се интересувате от политиките, процедурите и други оперативни процеси, за да сте информирани за актуалните промени в различните практики на предприятието.

2. Развийте нагласа за растеж

Да бъдеш адаптивен означава да си готов да учиш и да опитваш нови неща. Развитието на нагласа за растеж може да повлияе положително на способността Ви да поемате нови предизвикателства, да намирате нови възможности за развитие на знанията си и да участвате в нови проекти. Вашата готовност и мотивация да не спирате да подобрявате уменията си също може да покаже на работодателя Ви ангажираността Ви към професионалния растеж.

3. Поставяйте си цели

Друг метод, който може да Ви помогне да развиете уменията си за адаптивност, може да бъде да си поставяте цели. Например, ако смятате, че може да сте по-слаби в невербалната си комуникация или сте склонни да отлагате, когато се очаква да изпълните предизвикателни задачи, може да си поставите цел да работите върху всеки аспект от уменията си, за да подобрите цялостната си способност да се адаптирате към промените на работното място.

4. Искайте обратна връзка

С професионалното си развитие може да искате обратна връзка или конструктивна критика от мениджърите си, за да Ви помогнат да подобрите по-слабите си умения. Положителната и

конструктивната обратна връзка може да бъде от полза за поставяне на цели и постигане на успех в кариерата.

5. Научете се да признавате и приемате промените

Ако се научите да приемате промените в кариерата си, ще се подготвите и ще може да се адаптирате към различни обстоятелства. Освен това, да се научите как да сте готови да приемете промяната може да бъде ефективна стъпка към осъзнаването, кога трябва да направите промени, за да бъде преходът по-гладък за Вас.

5.3. Умения за адаптивност на работното място

Ето някои допълнителни съвети, които да Ви помогнат да приложите уменията си за адаптивност на работното място:

- ▲ Ако има промени в процесите, процедурите или оперативните практики, можете да поискате разяснения от колегите си от екипа и от мениджърите, за да Ви помогнат да планирате по-добре прехода.
- ▲ Може да поискате възможности за работа по задачи, които може да са нови за Вас или да предложите да поемете отговорности, които изискват творчески подходи.
- ▲ Ако да споделяте идеи с колегите си Ви притеснява, можете да си поставите цел да бъдете по-активни в срещите на екипа и да допринасяте за сътрудничеството.
- ▲ Опитайте се да организирате всички аспекти на работата си, като работните и изискуемите документи, проектите и другата работна информация, така че да сте подготвени, в случай на промени в работата Ви.

Как да изтъкнем уменията си за адаптивност

Да сме адаптивни може да изисква различни съчетания от умения. Следната информация илюстрира как можете да изтъкнете тези умения в автобиографията си, в мотивационното си писмо и по време на събеседването за работа.

Умения за адаптивност в автобиографията

Може да сравните изискуваните умения за работа и да ги сравните с развитите си набори от умения. След това можете да подчертаете тези умения в автобиографията си, като предоставите примери за това как сте постигали успех поради уменията си. Някои от уменията, които можете

да включите, са комуникационните Ви умения, уменията за работа в екип или лидерските Ви умения.

Умения за адаптивност в мотивационното писмо

Може да опишете тези свои постижения, които могат да бъдат пряко свързани с уменията Ви за адаптивност. Може би успешно сте решили технически проблем по проект за разработка на софтуер или пък сте намерили творческо решение на клиентски проблем. Независимо как уменията Ви за адаптивност са Ви помогнали да постигнете целите си, споменете ги в мотивационното Ви си писмо.

Умения за адаптивност по време на събеседване за работа

Можете да подчертаете уменията си за адаптивност, като предоставите на интервюиращия примери за това как сте приложили уменията си в минали роли. Може например да сте разчитали на уменията си за стратегическо мислене в предишна роля, за да намерите нови маркетингови стратегии, които да позиционират предприятието Ви пред конкуренцията. Можете да използвате опита си от миналото и старите си постижения, за да отговорите на въпросите в събеседването за работа по такъв начин, че да покажете колко адаптивен сте.

6. Предизвикателствата пред европейското селско стопанство

Селското стопанство осигурява храна, услуги и ресурси и гарантира поминъка на милиони хора по света. Само в ЕС 22 мил. души са пряко заети (включително на непълно работно време) в селскостопанския сектор, а до 44 мил. души разчитат на по-широкообхватната хранителна промишленост (животновъдство, производство на хранителни продукти и търговия на дребно/услуги). Селското стопанство е един от най-зависимите от климата социално-икономически сектори, тъй като по-голямата част от производителността и качеството в него зависят пряко от различни климатични фактори. Изменението на климата вече засяга селското стопанство, като последиците са неравномерно разпределени в различните региони на света и в Европа.

6.1. Обобщение на основните въздействия на изменението на климата върху селското стопанство в Европа

Вегетационен период и фенология на културите

- Увеличаването на продължителността на сезона на вегетация при по-високи температури доведе до разширяване на север на площите, подходящи за няколко култури.
- При зърнените култури се наблюдават промени във фенологията, като например по-ранен цъфтеж и дати на прибиране на реколтата.

Нужда от вода

- Очакваното повишаване на температурата ще доведе до увеличаване на процента на евапотранспирация, а оттам и увеличаване на нуждата от поливна вода в цяла Европа, която се очаква да бъде най-остра в Южна Европа.

Производителност на културите

- Изменението на климата се очаква да подобри пригодността за отглеждане на култури в Северна Европа и да намали производителността на културите в големи части от Южна Европа.
- В Северна Европа се очаква увеличение на производителността на културите в резултат на удължаването на вегетационния период и намаляването на въздействието на студа върху растежа.
- В Южна Европа се очаква намаляване на производителността на културите, причинено от по-бързите темпове на развитие на културите с последващите отрицателни последици, особено върху наливането на зърното.
- Екстремните метеорологични и климатични събития (включително суши и топлинни вълни) могат значително да намалят добива от някои култури. Прогнозираното увеличение на появата на такива събития се очаква да увеличи риска от загуби на реколти, с последващо увеличение на цените на храните и намаляване на продоволствената сигурност.
- Изменението на климата вероятно ще разшири сезонната активност на вредителите и болестите и рисковете, свързани с тях.

Животновъдство

- Очаква се по-високите температури и нарастващият риск от суша да намалят животинската продукция поради отрицателното им въздействие върху производителността на пасищата, здравето на животните и хуманното отношение към тях.
- Увеличеният вегетационен период на културите и пасищата може да стимулира животинската продукция в Северна Европа, но промените в разпространението на патогените и патогенните вектори ни изправя пред предизвикателства в цяла Европа. В допълнение, чревните паразити и непоносимостта към насекоми могат да повлияят отрицателно върху животновъдството.
- Прогнозираното увеличение на валежите в Северна Европа може да създаде предизвикателства за пасищния добитък и за събирането на трева, поради достъпността на земята и намаляването на плодородието на почвата поради уплътняването ѝ.

6.2. Адаптиране към изменението на климата

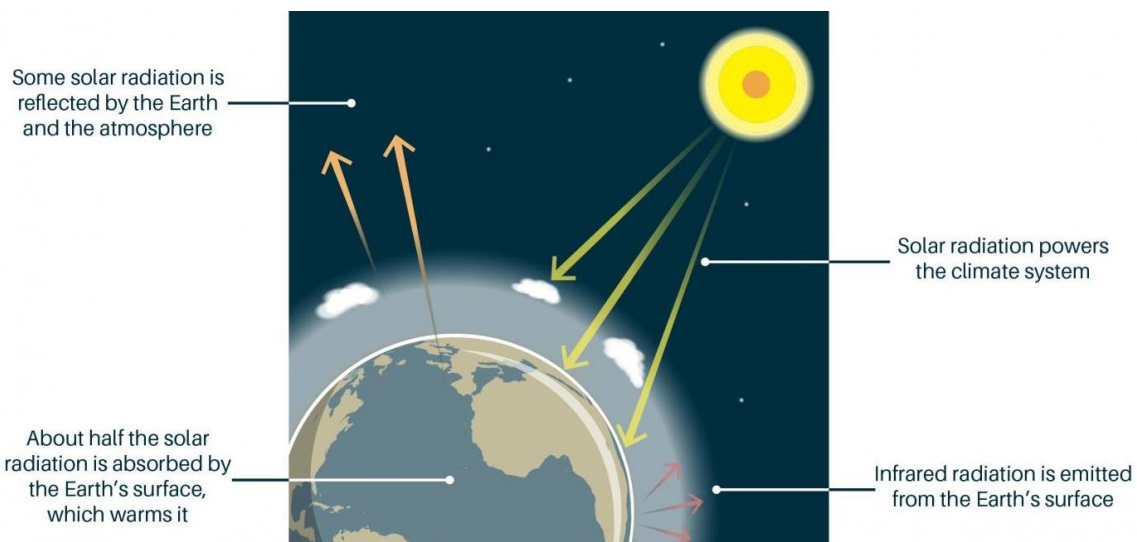
Адаптирането към изменението на климата се признава като основна реакция спрямо него от обществото през следващите няколко десетилетия. Адаптирането е особено важно за сектори като селското стопанство, тъй като има важни социално-икономически последици за обществото и продоволствената сигурност. Това се подсилва от Парижкото споразумение, в което се подчертава фактът, че мерките за адаптиране трябва да бъдат прилагани в синергия с действията за смекчаване на последиците и се подчертава, че системите за производство на храни трябва да бъдат по-малко уязвими към неблагоприятните въздействия от изменението на климата. Поради това последиците от Парижкото споразумение за храните и селското стопанство са значителни.

Настоящото интензивно земеделие и хранителни системи не са устойчиви от гледна точка на природните ресурси и могат да причинят влошаване на качеството на почвата, загуба на хранителни вещества и загуба на биологично разнообразие, да допринесат за намаляване на качеството на водата и недостиг на вода и в крайна сметка да увеличат емисиите на парникови газове и замърсителите на въздуха, което от своя страна допринася за изменението на климата.

6.3. Парников ефект

"Парниковите газове" са от решаващо значение за поддържането на подходяща температура за живот на нашата планета. Без естествения парников ефект топлината, излъчвана от Земята, просто ще премине от земната повърхност в космоса и Земята ще има средна температура от около -20°C .

Парниковият ефект: част от инфрачервените лъчи на Слънцето преминава през атмосферата, но повечето от тях се поглъщат и излъчват отново във всички посоки от молекулите и облаците на парниковите газове. Резултатът от това е затоплянето на земната повърхност и долната атмосфера.

Парниковите газове носят това име, защото поемат инфрачервената радиация под формата на топлина, която циркулира в атмосферата и в крайна сметка се губи в космоса. Въглеродният диоксид, освобождаван от изгарянето на изкопаеми горива, се натрупва като изолиращо одеяло около Земята, улавяйки в нашата атмосфера топлина в допълнение от тази на Слънцето. Действията, извършвани от хората, се наричат антропогенни действия; антропогенното освобождаване на CO_2 допринася за настоящия засилен парников ефект.

▲ Водни пари (H_2O)

- ▲ Въглероден диоксид (CO₂)
- ▲ Азотен оксид (N₂O)
- ▲ Метан (CH₄)
- ▲ Озон (O₃)

Изменението на климата е един от най-сложните проблеми, пред които сме изправени днес. То включва много измерения – научно, икономическо, социално, политическо, морално и етично – и е глобален проблем, който се усеща на местно ниво и ще остане за хиляди години наред. Въглеродният диоксид, този улавящ топлината парников газ, който е основният двигател на глобалното затопляне напоследък, остава в атмосферата в продължение на много хиляди години, а на планетата (особено на океаните) ѝ отнема известно време, за да реагира на затоплянето. Така че дори да спрем да излъчваме всички парникови газове днес, глобалното затопляне и изменението на климата ще продължат да засягат бъдещите поколения. Така човечеството обрича идните поколения на определено ниво на изменение на климата.

Тъй като вече сме отговорни за известно равнище на изменение на климата, отговорът на изменението на климата включва двояк подход:

- ▲ Намаляване на емисиите и стабилизиране на нивата на парникови газове, улавящи топлината в атмосферата („смекчаване на изменението“);
- ▲ Адаптиране към изменението на климата, което вече настъпва („адаптиране“).

Смекчаване на изменението и адаптация

Смекчаването на изменението лесно се обяснява, но трудно се постига. Трябва да преминем от енергийни мощности на изкопаеми горива към чиста, възобновяема енергия. Трябва да спрем обезлесяването и да възстановим естествените си местообитания, докато не достигнем нулеви нетни въглеродни емисии, което означава, че отделянето на парникови газове в атмосферата ще е балансирано с улавянето и съхранението на тези газове на места като корените на дърветата.

Целта на смекчаването на изменението е да се избегне значителна човешка намеса в климата на Земята, „да се стабилизира нивата на парникови газове в срок, достатъчен да позволи на екосистемите да се адаптират естествено към изменението на климата, да се гарантира, че производството на храни няма да е застрашено, и да се даде възможност на икономическото

развитие да продължи по устойчив начин“ (от доклада от 2014 г. относно смекчаването на изменението на климата от Междуправителствения комитет на ООН по изменението на климата, стр. 4).

Как можете да допринесете за намаляване на емисиите на парникови газове, генерирани от дома

Направете си енергиен одит на дома

Възползвайте се от безплатните енергийни одити, предлагани от много доставчици на комунални услуги. След това изпълнете препоръките на практика. Простите мерки, като монтиране на програмируем термостат, вместо стария кран или уплътняване и изолиране на отоплителните и охладителните тръби или въздуховоди, могат да намалят емисиите на въглероден диоксид от средно статистическото семейство с около 5%. Подмяната на дограмата от прозорци с единични стъкла на такива със стъклопакет и монтирането на изолирани врати също значително ще намали загубата на топлина от Вашия дом.

Използвайте възобновяема енергия

Повече от половината от електроенергията в САЩ идва от замърсяващи електроцентрали, работещи на въглища. А електроцентралите са най-големият източник на газ, който улавя топлина. За щастие, използването на алтернативни енергийни източници, като слънчева, вятърна, геотермална и водна енергия, набира все по-голяма подкрепа в световен мащаб. Вятърната енергия, произведена в Дания, например, осигурява около 10% от общите енергийни нужди на страната. Веднъж пуснати в експлоатация тези мощности не отделят парникови газове.

Купете си соларни панели

След като властите на федерално и щатско равнище вече предлагат стимули за енергия от възобновяеми източници, слънчевата енергия е по-достъпна от всякога, да не говорим за отличната дългосрочна инвестиция.

Купете си зелени сертификати

Ако Вашата енергийна компания не предлага зелена енергия, можете да компенсирате емисиите си на въглероден диоксид, като закупите „зелени сертификати“ или компенсаторни

енергийни кредити, които добавят възобновяема енергия към мрежата, равна на мощността, която използвате. Съществуват множество програми за зелени сертификати, които лесно се намират в интернет.

▲ Закупуване на въглеродни компенсации

Принципът на схемите за компенсиране на въглеродните емисии е доста прост: решавате, че не искате да сте отговорни за ускоряването на изменението на климата и вече сте положили усилия за намаляване на емисиите на въглероден диоксид, така че решавате да платите на някой друг за допълнително намаление на нетните Ви емисии чрез засаждане на дървета или чрез използване на нисковъглеродни технологии. Всяка единица въглерод, която се абсорбира от дърветата – или не се отделя поради това, че финансирате внедряването на възобновяема енергия – компенсира емисиите от използваните от Вас изкопаеми горива. В много случаи финансирането на възобновяема енергия, енергийната ефективност или засаждането на дървета – особено в развиващите се страни – може да бъде относително евтин начин за превръщането Ви във „въглеродно неутрален“.

▲ Регулирайте термостата си

Намаляването на термостата с 1,7 градуса по Целзий през зимата и увеличаването със същата температура през лятото ще намали емисиите на въглероден диоксид с около 480 kg годишно. С помощта на програмируем термостат можете автоматично да намалите месечната си сметка за енергия, като спрете отоплението и климатизацията, докато спите или излизате, в допълнение към намаляването на емисиите на въглероден диоксид с още 480 kg годишно.

▲ Инсталирайте соларни лампи

Отвън соларните лампи изглеждат като малки капандури на покрива. Вътре в къщата дават силна, естествена светлина, без да се черпи електроенергия от мрежата. Въпреки че са най-полезни за вътрешни стаи без прозорци, те могат да се използват и за осветяване на по-тъмни ъгли на стаите с прозорци.

▲ Използвайте енергоспестяващи крушки

Ако всяко домакинство в Съединените щати замени една обикновена крушка с енергоспестяваща, можем да намалим замърсяването, водещо до глобално затопляне, с повече

от 40 милиарда kg за целия жизнен цикъл на крушките; същото като да извадим 6,3 милиона коли от пътя. Така че, заменете крушките с нажежаема жичка с по-ефективни светодиодни – сега има всякакви форми и размери от тях. Компактните флуоресцентни лампи използват една четвърт от енергията, използвана от лампите с нажежаема жичка, и издържат 20 пъти по-дълго. Не само ще намалите емисиите на парникови газове, но и ще спестите пари от сметките си за електричество и самите електрически крушки.

▲ Електроника

Намалете използването на използващи електроенергия продукти, особено телевизори и компютри. Изключете напълно компютъра, когато не се използва. Много хора си спомнят съвета от миналото да не включват и изключват компютъра по няколко пъти на ден, за да не намалят продължителността на живота му. При новите компютри това вече не е вярно, особено като се има предвид, че компютрите се подменят много по-често. Ако няма да сте пред екрана повече от десет минути, направо изключете компютъра. Намалете времето, прекарано в безцелно сърфиране в интернет. Намалете времето, през което гледате телевизия и вместо това прочетете книга. Много електронни устройства продължават да използват електричество, дори ако са изключени. Ако свържете електрониката към разклонители или протектори за пренапрежение и я изключите, когато не се използва, можете значително да намалите консумацията на енергия.

▲ Инсталирайте проточни бойлери

Проточните нагреватели на вода се побират под мивката и затоплят само толкова вода, колкото е необходимо, така че няма много загуба на енергия. Един проточен бойлер струва 800 долара повече от обикновен бойлер, но намалява сметките за електричество с около 20 долара на месец.

Адаптацията – нагаждането към живота в променящия се климат – включва приспособяване към действителния или очаквания бъдещ климат. Целта е да намалим рисковете от вредните последици от изменението на климата (като покачване на морското равнище, по-интензивни екстремни метеорологични събития или продоволствена несигурност). Това включва също така да се използват максимално всички потенциални благоприятни възможности, свързани с

изменението на климата (например по-дълги вегетационни периоди или увеличени добиви в някои региони).

Решенията за адаптиране варират от място на място, трудно се предвиждат и включват много компромиси. Първата стъпка към адаптирането към изменението на климата е разбирането на рисковете по места и разработването на планове за тяхното управление. Следващата стъпка е предприемането на действия – въвеждане на системи за реагиране на въздействията, които преживяваме днес, докато се подготвяме за несигурния утрешен ден. Тези действия могат да включват разнообразяване на културите, които могат да понесат по-топли и по-сухи или влажни условия; осигуряване на такава инфраструктура, която може да издържи на по-екстремни метеорологични условия; подпомагане на общностите да намалят риска от покачване на морското равнище и увеличаване на наводненията; и разумно управление на храната, водата и другите природни ресурси в контекста на променящия се климат.

6.4. Политики относно адаптирането към изменението на климата в селското стопанство

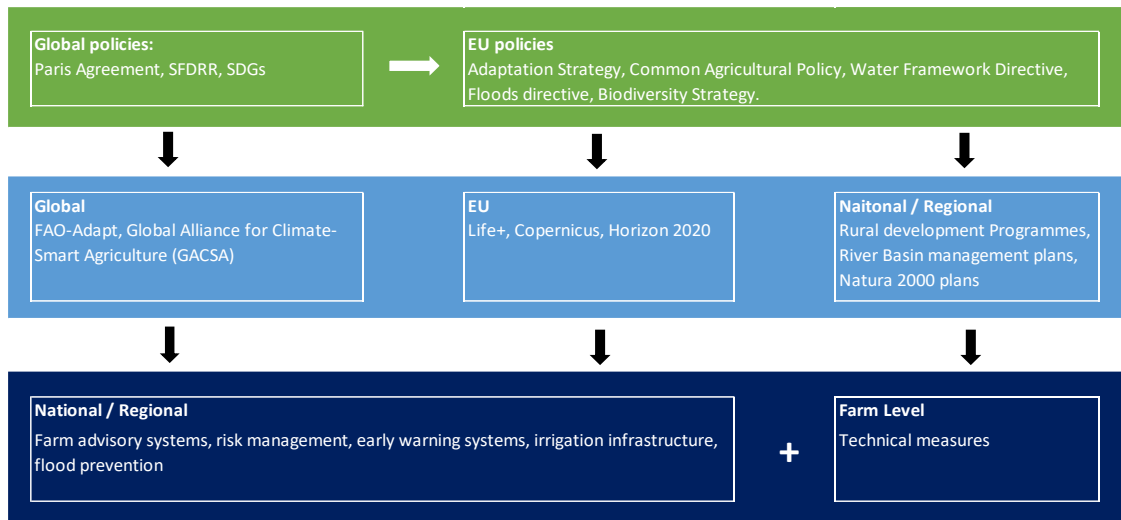
Очаква се изменението на климата в Европа да доведе до увеличение на валежите в някои региони – което да доведе до високи рискове от наводнения и щети от бури върху културите – и намаление в други, което да доведе до увеличаване на сушите. Повишаването на температурите може да доведе до по-дълъг вегетационен период в северните региони, но същевременно допълнително ще влоши състоянието на водните ресурси и ще доведе до суши в други региони. Поради това се очаква добивите от културите да варират все повече от година на година в резултат на екстремни метеорологични явления и други фактори, като вредители и болести, като по този начин се увеличава уязвимостта на сектора от по-нататъшно отражение на климата, ако липсва адаптация. В същото време управленските практики в селското стопанство на ЕС могат да доведат до отрицателни въздействия върху почвата (чрез уплътняването ѝ или ерозия), водата (замърсяване и сондажи), биологичното разнообразие (загуба на местообитания), качеството на въздуха (от емисиите, свързани с амоняка) и климата (от емисиите на парникови газове). Редица политики на международно равнище и на равнище ЕС имат за цел да отговорят на нуждите на сектора и да сведат до минимум това въздействие. На национално равнище държавите членки са разработили национални стратегии за адаптиране или планове за действие и секторни планове, не само за да прилагат тези

международни и европейски политики на национално равнище, но и да се справят с националните специфични обстоятелства. Тези политики също така предлагат възможности за повишаване на устойчивостта на сектора към въздействието на изменението на климата чрез подкрепа на адаптирането.

6.5. Отговор на изменението на климата: увеличаване на адаптивния капацитет на селскостопанския сектор

Редица програми на световно равнище и на равнище ЕС предлагат възможности за финансиране на мерки за адаптиране. Общата селскостопанска политика предоставя финансова рамка за финансиране на адаптирането на регионално и земеделско равнище. Съществуват редица мерки за адаптиране от различен мащаб за приспособяване на производството на зърнени култури, животновъдството, лозарство и овощарството към изменението на климата, с различни ползи за смекчаване на последиците, качеството на почвата и биологичното разнообразие. Много мерки за адаптиране на равнището на земеделските стопанства до голяма степен са продължение на съществуващото управление на климатичните рискове или мерки за подобряване на производството в отговор на потенциални промени в профила на климатичните рискове. В бъдеще нуждата от инструменти за управление на риска вероятно ще се увеличи поради по-голямата честота и мащаб на екстремните събития. Една от възможностите за рационализиране на адаптирането към изменението на климата в селскостопанския сектор е системата за съвети в земеделието. Тези системи са задължителни съгласно общата селскостопанска политика и следва да се обмисли дали да не се включи като задължително съдържание информацията за адаптацията.

Взаимодействие между политики, програми и мерки в различен географски мащаб и на различни равнища на управление

6.6. Мерки за адаптиране

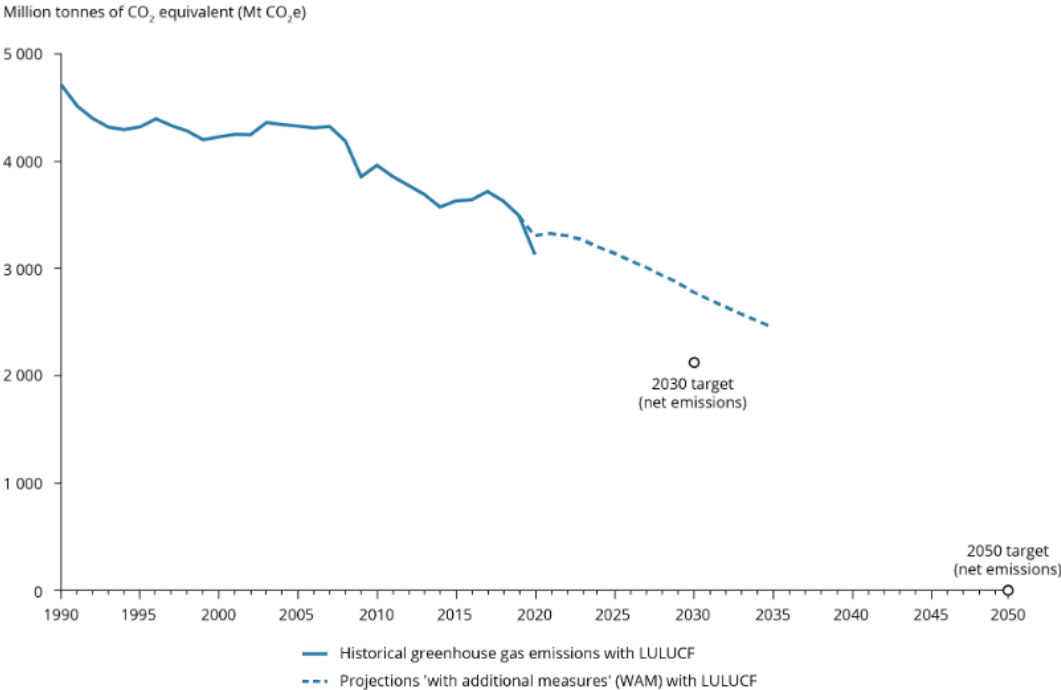
В селското стопанство мерките за адаптиране се прилагат с различен мащаб, включително на национално, регионално и земеделско равнище. Същевременно отговорността може да бъде разпределена между различните заинтересовани страни, които предприемат или улесняват адаптирането в селското стопанство, включително отделните земеделски стопани, частния сектор и държавата. Мерките за адаптиране в селскостопанския сектор могат да бъдат прилагани на национално/регионално равнище, например чрез системи за ранно предупреждение и схеми за управление на риска, които изискват колективни действия и могат да бъдат прилагани на равнище стопанство – обикновено технически мерки – за решаване на конкретни въпроси. Ето кратък преглед на подбора на мерки (неизчерпателни) на различни равнища – национално, регионално, стопанство – които могат да бъдат приложени, за да се адаптира секторът към различните видове натиск, свързан с изменението на климата.

National / Regional level	<ul style="list-style-type: none"> • Integrating adaptation into farm advice • Risk management insurance against weather and climate • Improving efficiency of irrigation infrastructure • Flood management and prevention
Farm level:	<ul style="list-style-type: none"> • Ecosystem compatible drainage • Improve irrigation efficiency • Precision farming • HNV or organic farming • Modification of crop calendars • Cover crops • Use of adapted crops • Field margins • No tillage or minimum tillage • Crop diversification and rotation • Breeding livestock for greater tolerance and productivity • Improve pasture and grazing management • Improve animal rearing conditions • Prevention of climate change induced diseases for livestock • Modifying fertilization and spraying applications • Installation of greenhouses • Protection and monitoring equipment • Farm activity diversification

Европейският съюз постигна добър напредък в намаляването на емисиите си на парникови газове благодарение на много фактори, включително прилагането на политиките и мерките на ЕС и на национално равнище, увеличаването на използването на възобновяеми енергийни източници, преминаването от въглища към газ за производство на електроенергия, подобряване на енергийната ефективност и структурни промени в икономиките на ЕС. През последните години емисиите на парникови газове в ЕС-27 намаляха бързо, като достигнаха 24% под нивата от 1990 г.

Цели, тенденции и прогнози за емисиите на парникови газове в ЕС, 1990-2050 г.

Милиони тона еквивалент на CO2 (Mt CO₂e)

Основни констатации от последния анализ на тенденциите за емисиите на парникови газове в домовете:

- ▲ Емисиите на парникови газове са намалели с около една трета от 1990 г. насам в ЕС-27. Това се дължи на прилагането на политиките и мерките в ЕС и на национално равнище, увеличаването на използването на възобновяеми енергийни източници, преминаването от въглища към газ за производство на електроенергия, подобряването на енергийната ефективност и структурните промени в икономиките на ЕС.
- ▲ ЕС има за цел 55% нетно намаление на емисиите на парникови газове до 2030 г.
- ▲ Емисиите намаляха в почти всички сектори, особено в областта на производството на електроенергия, промишлеността и жилищния сектор. Емисиите от транспорта обаче не са спаднали достатъчно бързо, независимо от политиките в областта на климата и усилията за подобряване на ефективността на превозните средства. През последните години се увеличиха и емисиите от селското стопанство.
- ▲ Въпреки добрия напредък в намаляването на емисиите на парникови газове, ще са необходими значителни усилия във всички сектори на икономиката, за да се постигне неутрална по отношение на климата икономика в ЕС до 2050 г.

7. Казуси – избор на вид адаптация, осигуряване на доходи за земеделските производители, иновативно земеделие

7.1. Винопроизводство и качество на виното в Испания: проучване на възможностите за адаптиране

В испанско проучване се прави анализ на основните причини за безпокойство в различни области на страната поради изменението на климата и се изследва изборът на вида адаптация за отглеждане на лозя. Територията бива разделена на четири основни агро-климатични зони, а анализът показва, че северните райони са засегнати главно от късните пролетни студове, докато южните райони страдат главно от екстремни горещини през лятото. На по-голямата част от територията има и повтарящите се периоди на суша. Очаква се значително въздействие върху производството и качеството на виното главно в Южна Испания поради повишените

температури и тежкия воден стрес. Необходими са усилия за адаптиране, за да се намалят отрицателните въздействия, но адаптацията в различните части на Испания е различна. В северните региони са необходими по-малко усилия за адаптиране, докато в южните са необходими повече за поддържане на стабилността в производството и качеството на виното, особено в регионите Кастилия-Ла Манча и Андалусия. В тези региони напояването може да стане задължително, както и необходимостта от въвеждане на сортове, подходящи за по-топъл климат. Въпреки това, могат да възникнат възможности в резултат на разширяването на лозарството в северния регион, благодарение на намаляването на щетите от слани, което води до подобряване на качеството на виното, тъй като тези региони ще бъдат по-подходящи за отглеждане на нови сортове първокласни вина в резултат на общото повишаване на температурата.

7.2. Селскостопанска застраховка, Австрия

Застраховката на реколтата в Австрия включва опция за продукти, базирани на индекси, при настъпването на определени условия, например намаляване на валежите, а не в зависимост от действителната загубена реколта. При застраховката, базирана на индекс, се изплаща обезщетение, ако например валежите се отклоняват от предварително определено ниво. Земеделските стопани могат доброволно да застраховат културите срещу множество рискове чрез застраховка на реколтата, известна като AGRAR Universal. Застрахованите са длъжни да застраховат цялата продукция за всяка застрахована реколта. За всички зърнени култури (включително царевица), картофи, тикви за производство на масло от семена, соя, слънчогледи и грах се предлага и застраховка срещу суша. Понастоящем пасищата, захарното цвекло, лозята и овощните насаждения не могат да бъдат застраховани срещу суша.

Застраховката покрива щети, ако са изпълнени следните две условия:

1. Валежите по време на вегетационния период са по-малко от 90% от средните валежи през последните 10 години, или валежите в 30 последователни дни са по-малко от 10 mm.
2. Добивите на хектар са под определената прагова стойност.

Субсидиите за премиите по селскостопанските застраховки се финансират от фонд за бедствия (Katastrophenfonds). Компенсационните плащания от фонда се посрещат от бюджета на провинциите, както е отразено в закона за субсидиите за застраховките срещу градушка. В

отговор на сушите от 2013 и 2015 г. и на големите щети от сланите през пролетта на 2016 г. австрийското правителство отново измени закона, като изиска съществуващите субсидии за застраховките за градушка и слана да бъдат разширени и да включват екстремни метеорологични условия като суша, прекомерни валежи и буря.

7.3. Наводнени ливади в Маре-Поатвен, Франция

Разположен в регионите Пеидьола Лоар и Поату-Шарант, Маре-Поатвен е втората по големина влажна зона във Франция. Около 2 000 ха заливни ливади са собственост на местни общини и се управляват съвместно с местните земеделски производители. Ливадите се използват за задържане на вода по време на наводнения, а водата се съхранява там през цялата зима. За да се противодейства на тенденцията земеделските стопани да изоставят тези ливади, са подписани споразумения за управление между общините, Междуобластния парк Маре-Поатвен и екологични неправителствени организации, както и споразумения между общините и земеделските стопани, за да се гарантира, че ливадите се използват за екстензивна паша. Земеделските стопани получават финансиране чрез ОСП, за да използват ливадите екстензивно.

7.4. Намаляване на обработването на земята в Швеция

Целта на проекта Солмак (Solmass), финансиран по програма LIFE на ЕС, координиран от Международната федерация на движенията за биологично земеделие, група към ЕС, е да тества и споделя стратегии за биологично земеделие и земеделие с ниски разходи, за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него. По проекта се извършват научни наблюдения на 12 демонстрационни стопанства в Швеция, Германия и Италия. Земеделските стопани адаптират своите селскостопански техники в продължение на 5 години, като въвеждат нови практики, но ги адаптират към конкретната климатична област и условията на стопанството. Проектът ги държи под строг надзор от 2014 г. и поддържа постоянен обмен между земеделските стопани и техните съветници.

Всички земеделски стопани прилагат четири иновативни, щадящи климата практики, всяка от които от четири различни категории в техните стопанства:

- 1) оптимизирано рециклиране на хранителни вещества в стопанството;
- 2) оптимизирани ротации на културите;

3) оптимизирана система за обработка на почвата; и

4) агролесовъдство.

Доказано е, че намаленото обработване на почвата в биологичното стопанство намалява разходите, като същевременно води до сходни добиви. На средно тежка глинеста почва земеделските производители са елиминирали оранта през есента, сеят покривни култури през зимата и сеят директно в почвата напролет.

7.5. Стратегия за адаптация на лозя в Пулкаутал, Австрия

Пилотната програма „Модел за адаптиране към изменението на климата в региони на Австрия – KLAR“ се финансира от фонд „Климат и енергетика“ и предлага ориентиран към процесите подход за регионите и общините с цел повишаване на осведомеността относно адаптирането към изменението на климата и за предприемане на конкретни действия. Като част от пилотния проект се изпълняват следните мерки, свързани със селското стопанство в региона Пулкаутал:

- ▲ обиколки с екскурзовод из лозя, насочени към предоставяне на информация за въздействието на изменението на климата върху производството на вино в региона; по темата се обучават водачи, включително относно видовете мерки, необходими за адаптиране към въздействията върху климата;
- ▲ дегустация на вино с експерти, с акцент върху съществуващите сортове грозде, както и потенциалните нови сортове, които биха могли да се отглеждат в резултат на очакваните климатични промени в региона до 2050 г.;
- ▲ обучение на земеделските стопани от университета по възможности за адаптиране на земеделските стопанства към лозарството, с акцент върху опазването на почвата, напояването, контрола на вредителите, периодите на засаждане и торенето, и разработване на нови подходи за справяне с въздействията;
- ▲ показно лозе, насадено със съществуващи сортове грозде и потенциални нови сортове;
- ▲ многофункционално използване на водозадържащите водоеми (за избягване на наводнения) за борба с нарастващите периоди на засушаване;
- ▲ събиране на дъждовна вода;

▲ информационни дни за учениците.

8. Заключение

Адаптивността е основно умение не само за успешен личен живот, но и за да процъфтява бизнесът, отделните отрасли и цели национални икономики. Настоящият модул съсредоточава вниманието ни основно върху личното ниво и след това върху ситуацията в европейското селско стопанство, където подчертахме най-големите заплахи и как могат да бъдат преодоленни. Казуси показват избрани проекти, изпълнявани в определени държави членки, които предлагат начини за справяне с възникващата климатична криза.

9. Използвана литература

Jonathan Brooks J., Deconinck K., Giner C. (2019) Three key challenges facing agriculture and how to start solving them. *OECD Home, Agriculture and Fisheries* [онлайн], адрес: <https://www.oecd.org/agriculture/key-challenges-agriculture-how-solve/> [посетен на 25 ноември 2022 г.].

The World Bank. (2021). *Five Key Issues in Agriculture in 2021*. [онлайн], адрес: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2021/12/16/5-key-issues-in-agriculture-in-2021> [посетен на 10 ноември 2022 г.].

European Environmental Agency. (2020). Climate change threatens future of farming in Europe. [онлайн], адрес:

<https://www.eea.europa.eu/highlights/climate-change-threatens-future-of> [посетен на 1 дек. 2022].

European Environment Agency. (2019). Climate change adaptation in the agriculture sector in Europe. [онлайн], адрес:

https://www.eea.europa.eu/publications/cc-adaptation-agriculture/at_download/file

<https://www.nextdayaccess.com/adaptability-is-key-in-all-life-situations/>

<https://justinthomasmiller.com/power-adaptability-adapt-anything-life-throws/>

<https://www.eea.europa.eu/publications/cc-adaptation-agriculture>

<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.01678/full>

<https://www.indeed.com/career-advice/career-development/adaptability-skills>

<https://munispace.muni.cz/library/catalog/view/1855/5008/2674-1/0#preview>

<https://www.pulsus.com/scholarly-articles/challenges-for-future-agriculture-9341.html>

<https://www.sciencedirect.com/topics/psychology/career-adaptability>

<https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1855>

<https://dbterapie.cz/encyklopedie/adaptivni-chovani/>

<https://www.linkedin.com/pulse/why-its-more-important-than-ever-focus-adaptability-skills-roslansky>

<https://esoftskills.com/10-soft-skills-you-need-adaptability-and-flexibility-7/>

<https://learning.shine.com/talenteconomy/career-help/adaptability-skills/>

<https://ajgalvez.com/personal-en/adaptability-changing-environment/>

<https://www.bgs.ac.uk/discovering-geology/climate-change/how-does-the-greenhouse-effect-work/>

https://www.nps.gov/pore/learn/nature/climatechange_action_home.htm

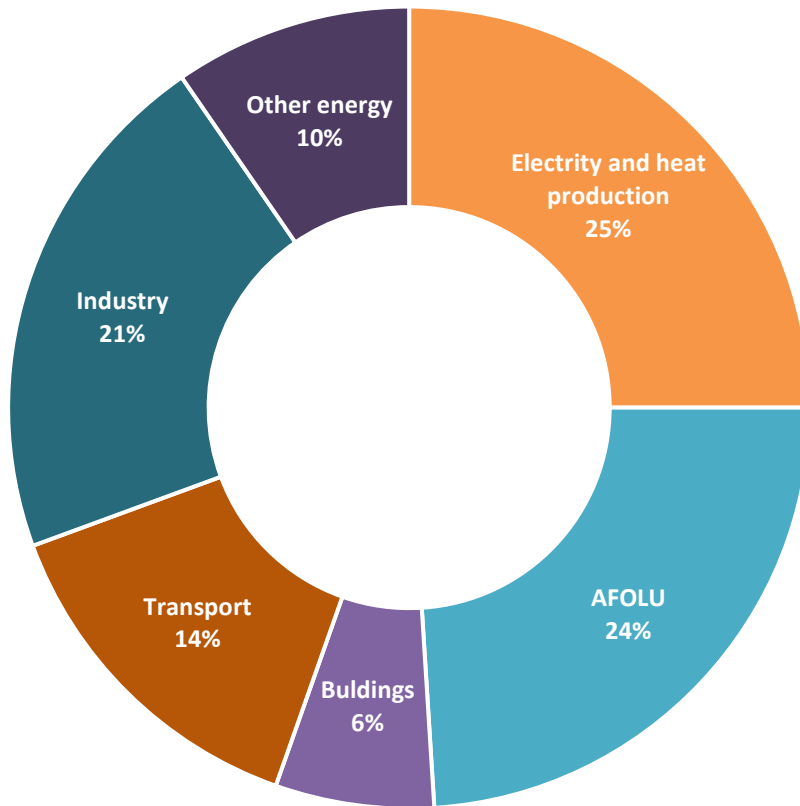
https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/ipcc_wg3_ar5_summary-for-policymakers.pdf

<https://climate.nasa.gov/solutions/adaptation-mitigation/>

<https://www.eea.europa.eu/themes/climate/eu-greenhouse-gas-inventory>

Емисии на парникови газове по икономически сектори

Преки емисии 49 Gt CO₂ екв. (2010)

Кои газове причиняват парниковия ефект?

Приносът на определен парников газ към парниковия ефект зависи от това колко топлина поглъща, колко излъчва отново и какво количество от него е налично в атмосферата.

В низходящ ред, газовете, които допринасят най-много за парниковия ефект на Земята, са:

Адаптивността е едно от ключовите качества в днешния свят, което всички трябва да научим и върху което да работим. Сегашните времена носят нови предизвикателства и пречки, на които никога не сме били свидетели, и от нас зависи как ще се справим с тях. Изправени сме пред климатична криза, икономическа криза, войната в Украйна, нарастваща инфлация, жилищната криза и други стресови фактори от всички страни, с

които трябва да се научим да работим и да се адаптираме към постоянно променящото се общество. Ето защо е важно да обърнем дължимото внимание на адаптивността и да я интегрираме в нашето преподаване.

10. Значението на адаптивността в съвременния свят

Адаптивността е едно от ключовите качества в днешния свят, което всички трябва да научим и върху което да работим. Сегашните времена носят нови предизвикателства и пречки, на които никога не сме били свидетели, и от нас зависи как ще се справим с тях. Изправени сме пред климатична криза, икономическа криза, войната в Украйна, нарастваща инфлация, жилищната криза и други стресови фактори от всички страни,

с които трябва да се научим да работим

и да се адаптираме към постоянно променящото се общество. Ето защо е важно да обърнем дължимото внимание на адаптивността и да я интегрираме в нашето преподаване. Всеки човек трябва да научи набор от умения, които са от полза за околната среда и общностите, в които живее. Уменията за адаптация са трамплин за достъп до местни или отдалечени общности и възползването от потенциала им. Това означава, че

за да отидете на кино,

в градска среда, детето ще трябва да се научи как да се ориентира в града или да вземе автобуса, да прочете програмата на кината и да плати за прожекцията. Адаптивните умения позволяват по-безопасно проучване, защото дават на обучаемия по-голяма осведоменост за неговата среда и промените в контекста, които изискват нови адаптивни отговори, за да се отговори на изискванията и опасностите на този нов контекст. Адаптивните умения могат да създадат повече възможности за участие в значими социални взаимодействия и да бъдеш приет. Адаптивните умения са социално приемливи и желателни на всяка възраст и независимо от пола (с изключение на биологичните различия, специфични за пола, като умения за менструални грижи и др.). Точно, когато си мислите, че животът няма как да е по-предвидим, може да настъпи ситуация, която преобръща старите Ви представи.

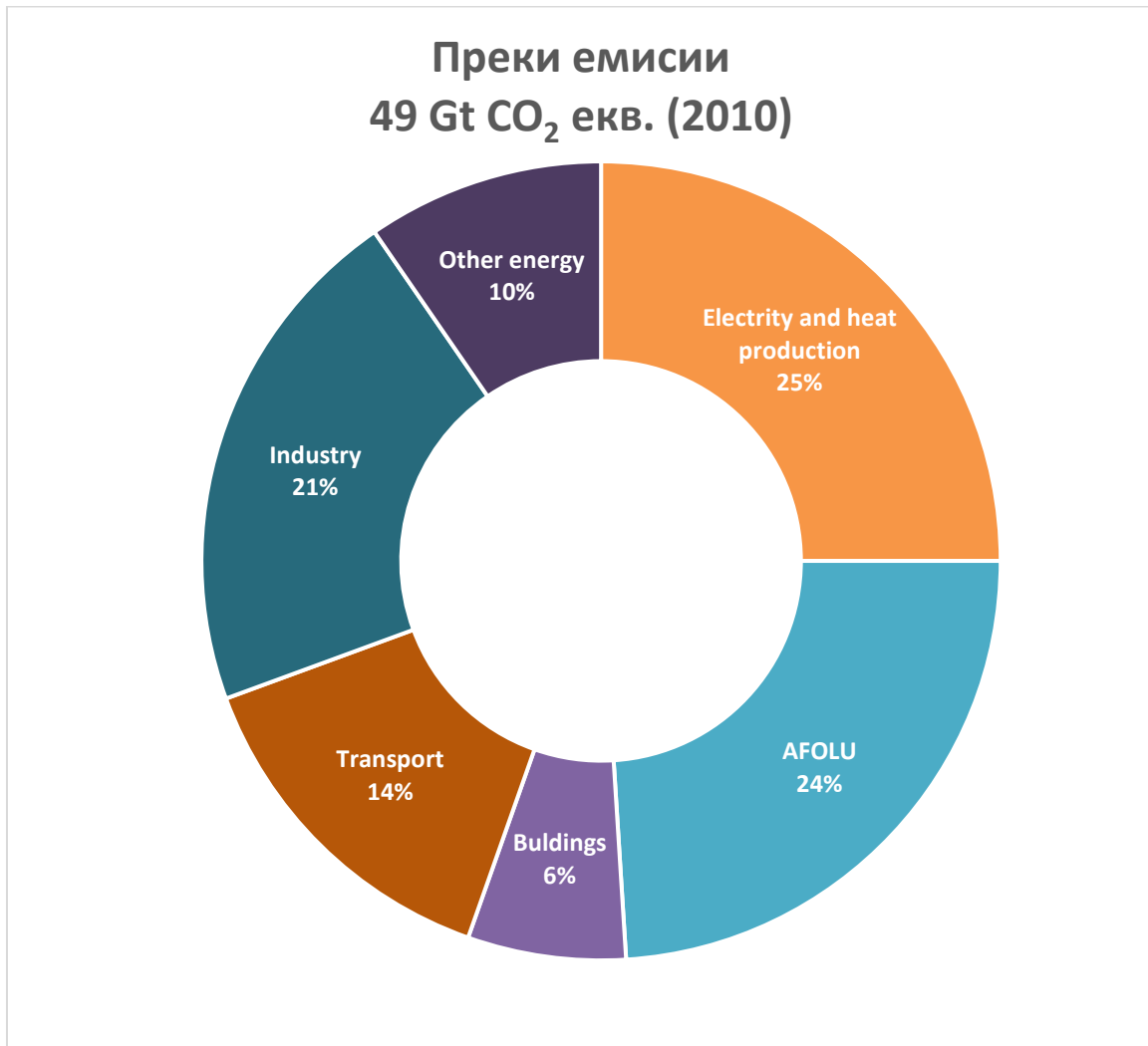
Критично житейско умение, което всеки трябва да развие в известна степен, е адаптивността. Независимо дали става въпрос за личния или професионалния Ви живот, промените ще се появят и можете да изберете дали да ги приемете или да им се противопоставите. Уменията да се адаптирате към определени ситуации могат да Ви помогнат да продължите напред и да вземете правилните решения. Адаптивността е начин на мислене, а това са причините, поради които е важно да го развиете.

Винопроизводство и качество на виното в Испания: проучване на възможностите за адаптиране

В испанско проучване се прави анализ на основните причини за безпокойство в различни области на страната поради изменението на климата и се изследва изборът на вида адаптация за отглеждане на лозя. Територията бива разделена на четири основни агро-климатични зони, а анализът показва, че северните райони са засегнати главно от късните пролетни студове, докато южните райони страдат главно от екстремни горещини през лятото. На по-голямата част от територията има и повтарящите се периоди на суша. Очаква се значително въздействие върху производството и качеството на виното главно в Южна Испания поради повишените температури и тежкия воден стрес. Необходими са усилия за адаптиране, за да се намалят отрицателните въздействия, но адаптацията в различните части на Испания е различна. В северните региони са необходими по-малко усилия за адаптиране, докато в южните са необходими повече за поддържане на стабилността в производството и качеството на виното, особено в регионите Кастилия-Ла Манча и Андалусия. В тези региони напояването може да стане задължително, както и необходимостта от въвеждане на сортове, подходящи за по-топъл климат. Въпреки това, могат да възникнат възможности в резултат на разширяването на лозарството в северния регион, благодарение на намаляването на щетите от слани, което води до подобряване на качеството на виното, тъй като тези региони ще бъдат по-подходящи за отглеждане на нови сортове първокласни вина в резултат на общото повишаване на температурата.

Селскостопанска застраховка, Австрия

Застраховката на реколтата в Австрия включва опция за продукти, базирани на индекси, при настъпването на определени условия, например намаляване на валезите, а не в зависимост от действителната загубена реколта. При застраховката, базирана на индекс, се изплаща обезщетение, ако например валезите се отклоняват от предварително определено ниво.

Емисии на парникови газове по икономически сектори

Приемете промените в живота си

Адаптивността е едно от ключовите качества в днешния свят, което всички трябва да научим и върху което да работим. Сегашните времена носят нови предизвикателства и пречки, на които никога не сме били свидетели, и от нас зависи как ще се справим с тях. Изправени сме пред климатична криза, икономическа криза, войната в Украйна, нарастваща инфлация,

жилищната криза и други стресови фактори от всички страни, с които трябва да се научим да работим и да се адаптираме към постоянно променящото се общество. Ето защо е важно да обърнем дължимото внимание на адаптивността и да я интегрираме в нашето преподаване. Всеки човек трябва да научи набор от умения, които са от полза за околната среда и общностите, в които живее.

Елиминирайте опасните ситуации

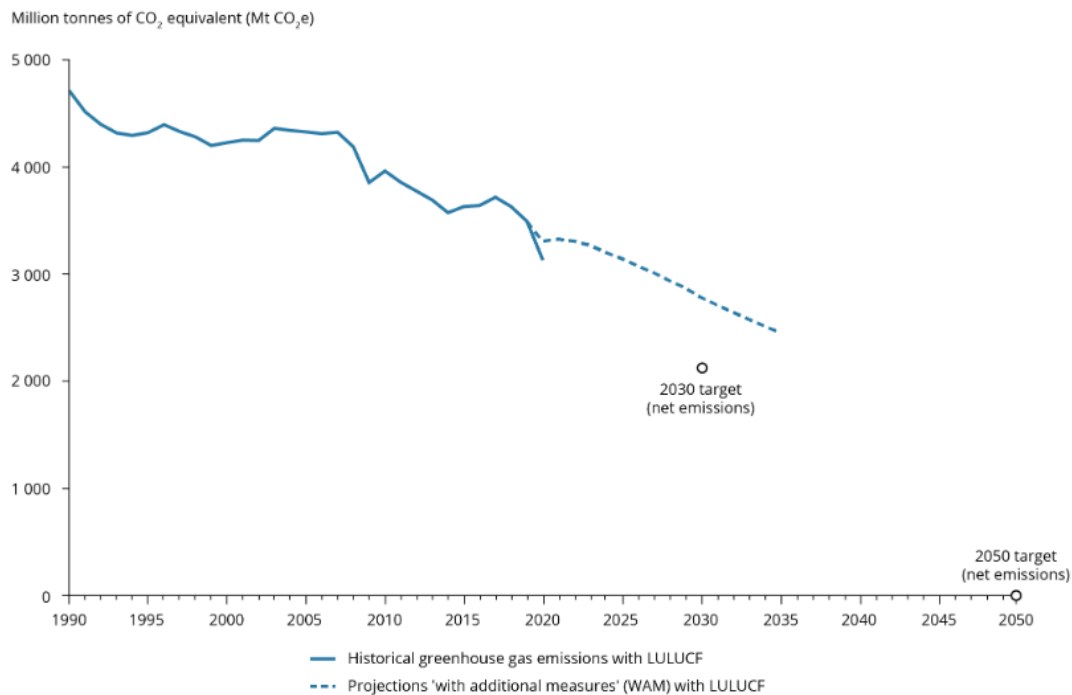
Адаптивността е едно от ключовите качества в днешния свят, което всички трябва да научим и върху което да работим. Сегашните времена носят нови предизвикателства и пречки, на които никога не сме били свидетели, и от нас зависи как ще се справим с тях. Изправени сме пред климатична криза, икономическа криза, войната в Украйна, нарастваща инфлация, жилищната криза и други стресови фактори от всички страни, с които трябва да се научим да работим и да се адаптираме към постоянно променящото се общество. Ето защо е важно да обърнем дължимото внимание на адаптивността и да я интегрираме в нашето преподаване. Всеки човек трябва да научи набор от умения, които са от полза за околната среда и общностите, в които живее.

Умения за адаптивност

Адаптивността може да включва различни умения, които Ви помагат да се адаптирате към промените. Някои примери за тези важни меки умения включват:

- ▲ Комуникационни умения
- ▲ Междуличностни умения
- ▲ Умения за решаване на проблеми
- ▲ Творческо и стратегическо мислене
- ▲ Умения за работа в екип
- ▲ Организационни умения

Цели, тенденции и прогнози за емисиите на парникови газове в ЕС, 1990-2050 г.

Източник: Тенденции и прогнози в Европа 2021 г., Европейска агенция за околната среда.

Казуси – избор на вид адаптация, осигуряване на доходи за земеделските производители, иновативно земеделие

- ▲ В испанско проучване се прави анализ на основните причини за безпокойство в различни области на страната поради изменението на климата и се изследва изборът на вида адаптация за
- ▲ отглеждане на лозя. Територията бива разделена на четири основни агро-климатични зони, а анализът показва, че северните райони са засегнати главно от късните пролетни студове, докато южните райони
- ▲ страдат главно от екстремни горещини през лятото. На по-голямата част от територията има и повтарящи се периоди на суша. Очаква се значително въздействие върху производството и качеството на виното главно в Южна Испания поради повишените температури и тежкия воден стрес.

- ▲ Необходими са усилия за адаптиране, за да се намалят отрицателните въздействия, но адаптацията в различните части на Испания е различна. В северните региони са необходими по-малко усилия за адаптиране, докато в южните са необходими повече за поддържане на стабилността в производството и качеството на виното, особено в регионите Кастилия-Ла Манча и Андалусия.

<https://www.oecd.org/agriculture/key-challenges-agriculture-how-solve/>

<https://www.worldbank.org/en/news/feature/2021/12/16/5-key-issues-in-agriculture-in-2021>

<https://www.eea.europa.eu/highlights/climate-change-threatens-future-of>

https://www.eea.europa.eu/publications/cc-adaptation-agriculture/at_download/file

<https://www.nextdayaccess.com/adaptability-is-key-in-all-life-situations/>

<https://justinthomasmler.com/power-adaptability-adapt-anything-life-throws/>

<https://www.eea.europa.eu/publications/cc-adaptation-agriculture>

<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.01678/full>

<https://www.sciencedirect.com/topics/psychology/career-adaptability>

<https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1855>

<https://dbterapie.cz/encyklopedie/adaptivni-chovani/>

<https://www.linkedin.com/pulse/why-its-more-important-than-ever-focus-adaptability-skills-roslansky>

<https://esoftskills.com/10-soft-skills-you-need-adaptability-and-flexibility-7/>

<https://learning.shine.com/talenteconomy/career-help/adaptability-skills/>

<https://ajgalvez.com/personal-en/adaptability-changing-environment/>